

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Skolbiblioteket – stimulans för elevernas kunskapsutveckling?

Jasmina Matic

”Inriktning/specialisering/LAU370 alt.
LAU390 alt. LAU395”

Handledare: Bengt Jacobsson

Examinator: Serena Sabatini

Rapportnummer: VT11 1120 17

Abstract

Examensarbete inom lärarutbildningen

Titel: Skolbiblioteket – stimulans för elevernas kunskapsutveckling?

Författare: Jasmina Matic

Termin och år: Vårterminen 2011

Kursansvarig institution: Sociologiska institutionen

Handledare: Bengt Jacobsson

Examinator: Serena Sabatini

Rapportnummer: VT11 1120 17

Nyckelord: Skolbibliotek, kunskapsutveckling, pedagog, skolbibliotekarie, elever.

Syfte och frågeställning

Syftet med studien var att undersöka om pedagoger och elever upplever att ett bra fungerande skolbibliotek stimulerar elevernas kunskapsutveckling i årskurs två utifrån deras upplevelser och uppfattningar om ett skolbibliotek. För att få mitt syfte besvarat ställde jag mig tre frågeställningar som berörde mitt syfte. De frågeställningar jag ställde var:

- Hur påverkar skolbiblioteket eleverna i deras dagliga arbete?
- Hur kan skolbiblioteket förbättra kunskapsutvecklingen?
- Vilka erfarenheter av skolbibliotekets roll för att utveckla kunskapsutvecklingen finns hos eleverna?

Metod och material

Jag valde att göra en kvalitativ undersökning i form av intervjuer där jag intervjuade fyra pedagoger och åtta elever på två olika skolor. Materialet transkriberades först och sedan tolkades materialet utifrån mina frågeställningar. Resultatet jag fick fram kopplade jag till mitt syfte och den tidigare forskning som finns om skolbiblioteket.

Resultat

Resultatet visade att man såg väldigt positivt till skolbiblioteket och det användes på olika sätt i undervisningen såsom läsning av skönlitteratur, läsning av faktaalitteratur och att skriva arbeten. Det visades sig att ett samarbete med en skolbibliotekarie skulle kunna hjälpa till med elevernas kunskapsutveckling på många sätt som t.ex. utveckla deras läsförmåga, läsutveckling, läslust, den språkliga medvetenheten, bibliotekskunskap och informationssökning både med hjälp av digitala och icke digitala resurser. Resultatet visade att ett skolbibliotek var en viktig resurs i undervisningen som pedagogerna kunde ta del av för att främja elevernas kunskapsutveckling.

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	5
2. Styrdokument, lagar, teoriram och tidigare forskning.....	6
2.1 Styrdokument och lagar.....	6
2.1.1 Lpo 94	6
2.1.2 Skollagen	6
2.1.3 Bibliotekslagen.....	7
2.1.4 Unescos skolbiblioteksmanifest	7
2.1.5 Kursplaner och betygskriterier i grundskolan	8
2.2 Teorianknytning	9
2.2.1 Det sociokulturella perspektivet.....	9
2.3 Tidigare forskning	10
2.3.1 Skolbibliotekets roll	10
2.3.2 Kunskapsutveckling	12
3. Metod	14
3.1 Litteratursökning och kvalitativa intervjuer	14
3.2 Urval.....	15
3.3 Generaliserbarhet, validitet och reliabilitet	16
3.4 Etik	16
3.5 Källkritik	17
4. Resultatredovisning	17
4.1 Resultat från elever.....	17
4.1.1 Hur påverkar skolbiblioteket eleverna i deras dagliga arbete?.....	17
4.1.2 Hur kan skolbiblioteket förbättra kunskapsutvecklingen?	19
4.1.3 Vilka erfarenheter av skolbibliotekets roll för att utveckla kunskapsutvecklingen finns hos eleverna?.....	19
4.2 Resultat från pedagogerna	20
4.2.1 Hur påverkar skolbiblioteket eleverna i deras dagliga arbete?.....	20
4.2.2 Hur kan skolbiblioteket förbättra kunskapsutvecklingen?	21
4.2.3 Vilka erfarenheter av skolbibliotekets roll för att utveckla kunskapsutvecklingen finns hos eleverna?.....	23
5. Analys.....	26
5.1 Hur påverkar skolbiblioteket eleverna i deras dagliga arbete?.....	26
5.2 Hur kan skolbiblioteket förbättra kunskapsutvecklingen?	27
5.3 Vilka erfarenheter av skolbibliotekets roll för att utveckla kunskapsutvecklingen finns hos eleverna?.....	28
6. Slutdiskussion.....	31
6.1 Yrkesrelevant.....	31

6.2 Vidare studier	31
7. Referenslista	32
7.1 Litteratur	32
7.2 Elektroniska källor	33
8. Bilagor	34
8.1 Bilaga 1	34
8.2 Bilaga 2	35
8.3 Bilaga 3	36

1. Inledning

Skolbiblioteket idag handlar inte endast om böcker på en hylla. Ett skolbibliotek är idag mycket mer än det. Då vårt samhälle är uppbyggt av olika sorters media och teknik blir detta en viktig del av skolbiblioteket också. Man ska idag kunna hantera den media som omger oss i samhället för att kunna utvecklas till de medborgare som samhället kräver. Det är skolans uppgift att kunna förmedla den kunskap till eleverna. I Lpo 94 (Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet) står det att skolans uppdrag är att förbereda eleverna för att leva och verka i samhället men även att eleverna ska få den kunskap de behöver för att klara sig ute i dagens samhälle (Utbildningsdepartementet, 1994:5). För att klara detta behöver vi som pedagoger bedriva en undervisning som är mer kopplat till samhällets utveckling. Forskaren David Buckingham, som Karin Fogelberg (2009) refererar till i antologin *Perspektiv på läsning: liv, lust och lärande*, hävdar att man i skolvärlden inte undervisar mycket om den media kunskap som elevernas vardagsliv bygger på (Fogelberg, 2009:72). Att man inte tar vara på den media kunskap som finns bland eleverna i undervisningen tycker jag är förfärligt. Detta tycker jag är något som borde förbättras på skolorna. Att förbättra media kunskapen kan man enkelt göra genom att använda sig att ett skolbibliotek på skolorna. I skolbibliotekets verksamhet kan man hitta många drivkrafter för att hjälpa eleverna till att kunna leva och verka i dagens samhälle. Detta är en av anledningarna att jag valt skriva mitt examensarbete om skolbiblioteket eftersom jag anser att man utifrån skolbibliotekets hjälp kan utveckla många förmågor hos eleverna och därmed uppnå de mål styrdokumentet kräver av eleverna.

Mitt intresse för skolbiblioteket väcktes under min verksamhetsförlagda utbildning (VFU), där jag tillsammans med min lokala lärarutbildare (LLU:are) diskuterade om skolbibliotekets verksamhet och användningsområde på skolan. Det var då som jag insåg hur viktigt skolbiblioteket är för elevernas kunskapsutveckling. Att jag inte hade kommit i kontakt med skolbiblioteket tidigare under min fyraåriga lärarutbildning som matematik och no lärare för tidigare åldrar tycker jag har varit lite underligt eftersom ett skolbibliotek är stor resurs i undervisningen för alla ämnen i skolan. Jag tycker att ett skolbibliotek är viktigt att kunna använda sig av i undervisningen för att kunna erbjuda eleverna en så bra utbildning som möjligt. Min målsättning och syfte med examensarbete har varit att ta reda på hur pedagoger och elever uppfattar och upplever skolbiblioteket.

2. Styrdokument, lagar, teoriram och tidigare forskning

Här följer en genomgång av vad det står i de styrdokument och lagar som finns om skolbiblioteket. Efteråt följer den teoretiska anknytning, som jag valt att utgå ifrån och även tidigare forskning.

2.1 Styrdokument och lagar

2.1.1 Lpo 94

I Lpo 94 kan vi läsa om skolans uppdrag vilket bland annat är att:

Skolan skall förmedla de mer beständiga kunskaper som utgör den gemensamma referensram alla i samhället behöver. Eleverna skall kunna orientera sig i en komplex verklighet, med ett stort informationsflöde och en snabb förändringstakt. Studiefärdigheter och metoder att tillägna sig och använda ny kunskap blir därför viktiga. Det är också nödvändigt att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska fakta och förhållanden och att inse konsekvenserna av olika alternativ. Språk, lärande och identitetsutveckling är nära förknippade. Genom rika möjligheter att samtala, läsa och skriva skall varje elev få utveckla sina möjligheter att kommunicera och därmed få tilltro till sin språkliga förmåga (Utbildningsdepartementet, 1994:5).

Det här var bara en del av skolans uppdrag. Enligt mig kan de uppnås med hjälp av skolbibliotekets verksamhet. Det är rektorns ansvar att ”skolans arbetsmiljö utformas så att eleverna får tillgång till handledning, läromedel av god kvalitet och annat stöd för att själva kunna söka och utveckla kunskaper, t.ex. bibliotek, datorer och andra hjälpmedel” (Utbildningsdepartementet, 1994:17).

Läser man i genom Lpo94 så kan man se att begreppet skolbibliotek inte alls nämns i läroplanen. Mer indirekt så har skolbiblioteket en central roll eftersom läroplanen i målen beskriver den verksamhet som skolbiblioteket bedriver, som t.ex. litteratur och olika medier. Därför kan man säga att man kan hitta många kopplingar till skolbiblioteket i Lpo94 då skolbibliotekets verksamhet har anpassat sig efter synen på lärandet och kunskap som Lpo94 skriver om (Gómez & Swenne, 1996:14).

2.1.2 Skollagen

Den 1 augusti 2010 beslutade regeringen om en ny skollag (2010:800) som träder i kraft den 1 juli 2011 för Sverige. Där finns tydliga anvisningar om skolbiblioteket och hur den ska

utarbetas jämfört med den nuvarande skollagen, där inget nämns om skolbiblioteket. I den nya lagen står det att man ska erbjuda alla barn ett skolbibliotek oavsett vilken skolform man går i. Man kan även läsa att organiseringen om hur skolbibliotek verksamheten ska anordnas på skolan kommer kunna vara flexibel beroende på vilka förutsättningar och behov det finns på skolan. Därför kommer skolbiblioteken runt om i Sverige se olika ut beroende på kommun. Det mest viktiga som tas upp av regeringen är att de är tydliga med att påpeka att skolbibliotek behövs för elevernas lärandemiljö (Skollagen, 2011).

2.1.3 Bibliotekslagen

Den svenska bibliotekslagen (1996:1596) trädde i kraft 1 januari 1997 och gäller för våra folkbibliotek och skolbibliotek. Man kan hitta fyra paragrafer som behandlar skolbibliotekets verksamhet. Bland annat står det att det ska finnas ”lämpligt fördelade skolbibliotek för att stimulera skolelevernas intresse för läsning och litteratur samt för att tillgodose deras behov av material för utbildningen” inom våra grundskolor och gymnasieskolor (SFS 1996:1596 §5). Det står även att ”folk- och skolbiblioteken skall ägna särskild uppmärksamhet åt funktionshindrade samt invandrare och andra minoriteter bl.a. genom att erbjuda litteratur på andra språk än svenska och i former särskilt anpassade till dessa gruppers behov” (SFS 1996:1596 §8) samt att de ska ”ägnat särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar genom att erbjuda böcker, informationsteknik och andra medier anpassade till deras behov för att främja språkutveckling och stimulera till läsning” (SFS 1996:1596 §9). I lagen poängteras även att det är kommunerna som har ansvaret för de folk- och skolbibliotek som finns i landet (SFS 1996:1596 §7).

2.1.4 Unescos skolbiblioteksmanifest

Unescos skolbiblioteksmanifest är de internationella riktlinjer som finns för Sveriges skolbiblioteksverksamhet. Unescos är en organisation inom FN där ett samarbete mellan länder inom utbildning, vetenskap, kultur och kommunikation sker (Svenska Unescorådet, n.d) Unesco skapade ett skolbiblioteksmanifest 1999 och det uppkom på grund av att man ville att skolbiblioteken skulle utvecklas lika bra som folkbiblioteken. I skolbiblioteksmanifesten beskrivs skolbibliotekets roll och även olika aspekter om hur dess verksamhet enligt Unesco ska bedrivas (Skolbiblioteksmanifestet, 2006:8). Nedan redovisas skolbibliotekets mål som finns i skolbiblioteksmanifestet.

- Att stödja och främja de utbildningsmål som anges i skolans mål sättning och läroplaner.
- Att främja elevernas läslust och lust att lära samt lära dem att bli biblioteksanvändare.
- Att erbjuda möjligheter att skapa och använda information som en väg till kunskap,

förståelse, fantasi och glädje.

- Att ge eleverna träning att värdera och använda information, oavsett form, samt ge dem insikt och förståelse för olika kommunikations former
- Att ge tillgång till såväl lokala och nationella som globala resurser för att öka förståelsen och ge insikt om olika idéer, erfarenheter och åsikter.
- Att anordna aktiviteter som främjar kulturell och social medvetenhet och lyhördhet.
- Att tillsammans med elever, skola och föräldrar verka för att uppnå skolans målsättning och främja insikten om att åsiktsfrihet och tillgång till information är förutsättningar för medborgaransvar och för delaktighet i ett demokratiskt samhälle.
- Att främja läsning.
- Att verka för att skolbibliotekets resurser görs tillgängliga inom och utanför skolan.

(Skolbiblioteksmanifestet, 2006:14-15)

Det sista man påpekar i skolbiblioteksmanifestet är att det behövs kunskap om biblioteksadministration, informationshantering och pedagogik för att man ska kunna bedriva ett bra och effektivt skolbibliotek (Skolbiblioteksmanifestet, 2006:16).

2.1.5 Kursplaner och betygskriterier i grundskolan

Tittar man vidare i dokumentet *Kursplaner och betygskriterier i grundskolan* för de olika ämnena så kan man se kopplingar till skolbibliotekets verksamhet på olika sätt. Men det är så klart svenskämnet som är det mest framträdande i kursplanen när det gäller att arbeta med texter och språk. I Kursplanen för svenska kan man läsa bland annat detta:

I slutet av tredje skolåret skall eleven

- Kunna läsa bekanta och elevnära texter med flyt.
- Kunna läsa elevnära skönlitterära texter och kunna återberätta handlingen muntligt eller skriftligt.
- Kunna läsa elevnära faktatexter och instruktioner och kunna beskriva och använda sig av innehållet muntligt eller skriftligt.

I slutet av femte skolåret skall eleven

- Kunna läsa med flyt både högt och tyst och uppfatta skeenden och budskap i böcker och saklitteratur skrivna för barn och ungdom, kunna samtala om läsningens upplevelser samt reflektera över texter.

I slutet av nionde skolåret skall eleven

- Kunna läsa till åldern avpassad skönlitteratur från Sverige, Norden och från andra länder samt saklitteratur och tidningstext om allmänna ämnen, kunna återge innehållet sammanhängande samt kunna reflektera över det.
- Kunna läsa, reflektera över och sätta in i ett sammanhang några skönlitterära verk och författarskap med betydelse för människors sätt att leva och tänka

(Skolverket, 2000)

2.2 Teorianknytning

Nedan följer en genomgång av det sociokulturella perspektivet på lärande som är den teori jag valt att koppla mitt examensarbete till. Denna teori valde jag för att, enligt min erfarenhet och diskussioner med lärarna under utbildningsgång, det visar sig att en stor del av skolbibliotekets verksamhet genomsyras av det sociokulturella perspektivet.

2.2.1 Det sociokulturella perspektivet

Professorn Olga Dysthe skriver i sin bok *Dialog, samspel och lärande* om att det sociokulturella perspektivet stödjer sig på en konstruktivistisk syn på lärandet där fokus ligger på att ”kunskap konstrueras genom samarbetet i en kontext” (2003:42) och inte genom individuell utveckling. Enligt det sociokulturella perspektivet är interaktion och samarbetet mellan två personer är helt avgörande för att ett lärande ska ske. I boken tar hon upp några centrala aspekter för det sociokulturella perspektivet. Hon beskriver grunden i perspektivet som en situerad, social och medierad verksamhet som har ett distribuerat tänkemönster där språket och deltagandet är viktigt. Denna syn på kunskap har sina rötter i John Dewys och Lev Vygotskjis teorier kring lärandet. Dewys kunskapssyn har kopplingar till samverkan med andra människor. Han menar att vi skaffar oss kunskap genom att vi människor ingår i olika praktiska inlärningsaktiviteter i samverkan med andra människor (Dysthe, 2003:41-42). Vygotskjis syn är mest kopplat till språket och gemenskapen där han menar att utvecklingen hos barn sker i samspel med andra barn. Han påpekar även hur språket och kommunikationen står i fokus och är en viktig del av den sociala utvecklingen hos barn. Han menar att det är genom språket barnet utvecklar sina kunskaper. Han står likaså för den utveckling kring den närmaste utvecklingszonen där han fokuserade på området mellan vad ett barn kan klara av själv på egen hand och det barnet kan klara av med hjälp av någon annan. För båda teoretikerna är samspelet en viktig del av lärandet (Dysthe & Igland, 2003:78,80-81,83,88).

Roger Säljö hävdar att i det sociokulturella perspektivet är det omgivningen och kulturen som vi människor lever i som påverkar individens lärande och utveckling. Likaså menar han att vi föds in i det sociala samspelet där vi tillsammans med andra erfar kunskap. Vilket leder till vi lär oss förstå världen. Vårt samhälle bygger på lärandet och är en naturligt och nödvändig del av vår mänsklighet. Det är där vi lär och delar av oss av våra kunskaper vi har till varandra. Det hjälper oss människor att utveckla den sociala utvecklingen och att förbättra våra levnadsvillkor. På så sätt lever kunskapen kvar i samhället utan att vi är så medvetna om det. Det är de allmänna samtalen som är den grundläggande delen i vår kunskapsbildning det ger

varje individ en början till förståelse och kunskap som vi lär oss använda. När det börjar handla om skola och utbildning blir kommunikationen och kunskapsförmedlingen ännu viktigare då det handlar om hur man på bästa sätt ska göra för att människor ska ta till sig kunskap och förmågor av olika slag (Säljö, 2000:11,47-48,66).

Leif Strandberg förklarar i sin bok *Vygotskij i praktiken bland plugghästar och fusklappar* grundbegreppen i Vygotskijs teorier. Han beskriver att Vygotskij menade att det är människans sociala aktiviteter som leder till ett lärande och utveckling. Det som finns i våra huvud vilket Vygotsky kallade för inre processer har vi fått uppleva med de yttre aktiviteterna tillsammans med andra individer, med hjälp av olika verktyg och i olika miljöer. Dessa sociala aktiviteter har fyra tydliga kännetecken vilket är det sociala, medierade, situerade och det kreativa. Det sociala kännetecknet är det vår sociala omgivning som har en stor innebörd i lärandet då man lär sig tillsammans med andra och som medför att längre fram kan individen göra det man lärt sig alldeles själv. Det medierade kännetecknet är de hjälpmedel vi är tvungen att använda oss av för att lösa problemen som uppkommer. Det kan vara en bok eller en dator som hjälper oss att lösa de problem vi stöter på i världen. Det situerade kännetecknet är miljön vi vistas i som påverkar lärandet och hur vi skaffar oss kunskap. Vi lär oss läsa bättre i en miljö där det finns många böcker och texter än i en miljö där det inte finns. Det sista kännetecknet som är kreativitet är den del i Vygotskijs process som behöver kreativitet för att lärandet och en utveckling ska ske. Detta gör vi genom att vi förändrar relationerna, hjälpmedlen och situationerna vi lär oss i. Vi behöver alltså varierande miljöer och metoder för att vi ska utvecklas på bästa sätt (Strandberg, 2006:10-12).

2.3 Tidigare forskning

I detta avsnitt följer en genomgång av den forskning som finns kring skolbiblioteket och dess verksamhet. Den forskning som jag valt att ta upp ansåg jag var den mest relevanta till min studie.

2.3.1 Skolbibliotekets roll

Skolbiblioteket som begrepp och dess betydelse har varierat under olika tidsperioder. Därav har även synen på ett skolbibliotek förändrats. Läser man den forskning som finns kring skolbiblioteket så har forskarna olika definitioner av skolbiblioteket men i definitionerna finns det alltid fokus på rummet, medierna, informationssystemet och personalen (Limberg, 2003:12-13). Statens kulturråd definierar skolbiblioteket så här:

Skolbiblioteket är den eller de platser i eller i direkt anslutning till skolan där det finns resurser i form av medier, teknik och personal för att förmedla, söka och värdera information och läsupplevelser av alla slag.

Skolbibliotekets uppgift är att svara för biblioteksservice i första hand för utbildningens behov inom den egna organisationen och att i samverkan med landets biblioteksväsende i övrigt ge biblioteksservice (Statens kulturråd, 1999:10).

Det som avses vara ett skolbibliotek finns det olika syn om, i varje kommun kan det se olika ut men även mellan skolorna i kommunen. Detta kan bero på vilken standard och verksamhet man vill satsa på i kommunen/skolan (Limberg, 1990:75). I Elisabeth Rafstes avhandling framkommer också hur pedagogernas och skollednings syn på skolbiblioteket påverkar elevernas användning av skolbiblioteket på skolan. Hon menar att det är viktigt att betydelsen av skolbibliotekets användnings område är klart för alla på skolan. På så sätt får man samma syn på skolbiblioteket då forskning visar att den kan varieras från skola till skola (Limberg, 2003:75-77). Monica Nilsson beskriver skolbiblioteket som en plats där alla kan ta del av det som på något sätt har någon anknytning till skolans värld. Ett skolbibliotek kan erbjuda många tjänster för både pedagoger och elever. Det är en resurs som har en stor och viktig roll i elevernas utbildning men blir oftast outnyttjad på grund av olika faktorer såsom ekonomi, rätt kompetens, lokal etc. (Nilsson, 2003:9,12). Ett skolbibliotek är ett rum för lärandet där det inte endast finns böcker att tillgå utan även ett rum där man kan skapa sociala relationer med varandra (Jong, 1997:90–91). Maud Hell menar att ett skolbibliotek ska uppfylla fler ändamål än bara ett rum med olika medier. Hon anser att det ska vara en verksamhet som ger stöd till undervisningen samt vara ett pedagogiskt hjälpmedel för alla ämnen i skolan och ge inspiration till att arbeta ämnesövergripande (Hell, 2008:13). Den största och viktigaste rollen ett skolbibliotek har är att väcka och bibehålla läslust hos eleverna. Läsförmågan är en förutsättning för att eleverna ska kunna förstå, bilda sig en uppfattning om samt analysera information som de läser. Skolbibliotekets verksamhet är ett komplement till dagens undervisning och det kan bidra till att eleverna får en mångkulturell syn på omvärlden om eleverna erbjuds en mer omfattande samling av böcker på skolan. Skolbiblioteket handlar inte enbart om böcker av olika slag utan även om informationshantering. Eleverna ska lära sig att hantera datorn som ett verktyg för att söka den information som vårt informationssamhälle kräver. Informationshanteringen gör att eleverna får ett kritiskt tänkande kring informationskällor som finns (Nilsson, 2003:10).

2.3.2 Kunskapsutveckling

Studier av bland annat Loertscher och Marchant har visat att skolbibliotek som är resursstarka har hjälpt till att elevers skolprestationer har blivit bättre inom olika områden. Men tydligast resultat har man konstaterat då det gäller i elevernas läsförmåga och språkutveckling. I studierna visas att ett resursstarkt skolbibliotek bör vara välutrustat med böcker, att det fanns tillgång till skolbibliotekarie men även till annan personal som skötte om biblioteket. Elevernas kunskapsutveckling förbättrades mest för elever som gick i förskoleklass och upp till årskurs 6 genom att det var där skolorna erbjöd en mer varierande läs- och litteraturundervisning med hjälp av skolbiblioteket och skolbibliotekarien (Limberg, 2003:41). Även Nilsson tar upp forskning i sin bok *Informationsfärdighet i skolan – skolbiblioteket som pedagogisk resurs* som visar likande resultat. Hon tar upp forskning som har gjorts i USA av bland annat Keith Curry Lance och Stephen Krashen där de visar att ett bra fungerande skolbibliotek med rätt resurser såsom personal, mediasamlingar samt rätt tekniksatsningar ger elever större möjligheter till att uppnå bättre studieresultat. Lances studie visade att ett skolbibliotek med bra standard är en förutsättning för att kunna se de samband som finns mellan skolbibliotekens verksamhet och elevernas kunskapsutveckling. Krashens forskningsresultat visade att på skolor där det fanns ett skolbibliotek tillgängligt för eleverna framträdde det att eleverna får ett ökat intresse för läsning (Nilsson, 2003:10-11).

I en magisteruppsats, som är en litteraturstudie och handlar om bibliotekets roll i undervisningen och är skriven av Patrik Bergvall och Sofia Edénholm vid Bibliotekshögskolan i Borås, kan man läsa att genom att ha ett undersökande arbetssätt i skolan skapar förutsättningar till att biblioteket blir mer betydelsefull för undervisningen. Men det visar sig dessutom att denna strategi leder till att det uppkommer hinder som tid för ett samarbete mellan pedagog och bibliotekarie. Men även hur det är tänkt att biblioteket ska användas i undervisningen (Bergvall & Edénholm, 2000:78-79). Även Agens Nobel hävdar i sin doktorsavhandling att skolbiblioteket borde ha en större betydelse i undervisningen för att kunna öka kvalitén på lärandet hos alla elever på grund av alla de möjligheter som finns i ett bibliotek (Limberg, 2003:32).

I en forskningsrapport som Mikael Alexandersson har gjort framhålls att elevers kunskapsutveckling skulle kunnas förstärkas och fördjupas om ett samarbete mellan elever och pedagoger eller skolbibliotekarie fanns på så sätt för att eleverna ska kunna få en större förståelse för det de studerar om (Alexandersson, 2007:100). Likaså menar Juhlin Svensson

att ett utökat samarbete mellan pedagog och bibliotekarie skulle skapa bättre förutsättningar för elevernas lärande (Limberg, 2003:32).

I en sammanfattning av PIRLS 2001 (Progress in International Reading Literacy Study) som Skolverket har gjort kan man läsa att svenska barn läser mycket böcker, men trots den stora mängd böcker eleverna läser så ligger Sverige under medelvärdet vad det gäller utveckling av elevernas läsförståelse och lässtrategier. När det gäller att läsa faktalitteratur är undersökningens resultat att elever sällan läser och använder sådan litteratur men det finns ingen tydligt förklaring till det. Däremot visar undersökningens resultat att ett positivt samspel mellan att använda skönlitteratur och goda studieresultat men att man inte längre läser för nöjets skull utan i studiesyfte. Detta kan bero på flera orsaker tex att eleverna köper böcker som de vill läsa för nöjet istället för att de lånar böckerna på skolbiblioteket men även att datorns användning har ökat och därav intresset för böcker minskat då de kan läsa sig fram genom datorskärmen (Skolverket, 2003:26-28). Limberg refererar till Dressman i sin bok *Skolbibliotekets pedagogiska roll – en kunskapsöversikt* om hans åsikter kring användningen av faktalitteratur i undervisningen. Han menar att man borde använda det oftare i undervisningen för att främja elevernas läsning och inte endast göra det med skönlitterära böcker (Limberg, 2003:59).

3. Metod

Här kommer jag beskriva hur jag genomfört mina intervjuer samt vilka metoder jag valt för att få mina frågeställningar besvarade.

3.1 Litteratursökning och kvalitativa intervjuer

Jag började mitt arbete med att göra en litteratursökning för att få en större kunskapsbas kring ämnet skolbibliotek. Jag fick många träffar när jag sökte i katalogen på LIBRIS som är den gemensamma katalogen för forskningsbiblioteken i Sverige. Utifrån de relativt många träffar valde jag att behandla den litteratur som var mest passande till mina frågeställningar.

Förutom litteraturen valde jag även att använda mig av kvalitativa intervjuer mellan mig och respondenten som till hjälp att besvara mina frågeställningar. En intervju kan bland annat vara ett samtal mellan två personer som utbyter åsikter kring ett specifikt ämne där båda personerna har ett gemensamt intresse av. För att samtalet ska kallas för en intervju måste den ha en struktur och ett syfte. På så sätt får den som intervjuar kunskaper kring temat han valt att intervju om. I en forskningsintervju går samtalet till på annat sätt, där är det forskaren som kontrollerar och bestämmer över situationen samt att den som intervjuar följer kritiskt upp svaren på frågeställningarna (Kvale, 2009:17). Steinar Kvale menar att man genom att utföra en kvalitativ intervju kan förstå den undersökningspersonens synvinkel och deras uppfattning på det aktuella ämnet man ska undersöka. Kvale anser att genomföra intervjuer kan verka enkelt men det svåra med intervjuer är att genomföra dem bra. Därför finns det olika sätt att genomföra intervjuer detta; för att varje form har olika syften (Kvale, 2009:17-19).

Jag valde att använda mig av kvalitativa intervjuer som undersökningsmetod för att jag ansåg att jag skulle få ut mer av svarspersonernas tankar samt uppfattningar kring skolbiblioteket på ett mer djupare sätt än om jag hade gjort en enkätundersökning. På så sätt blev det även lättare för mig att finna ett samband mellan intervjuerna till resultatet. Detta anser Peter Esaiasson m.fl. i deras bok *Metodpraktikan* att det är en av de uppgifterna en forskare ska genomföra (Esaiasson m.fl, 2003:254). Att jag har valt att samla in data genom kvalitativ forskning istället för kvantitativ forskning har att göra med att jag anser att jag behövde få en djupare förståelse kring mitt valda ämne. Då kvalitativ forskning handlar om att tolka och förstå det man undersöker och inte dra allmänna slutsatser om resultatet. Den kvalitativa forskningen

har en hermeneutisk och fenomenologisk grund och av denna kommer dess huvuduppgift av att tolka och förstå resultaten (Stukát, 2005:32).

3.2 Urval

Skolorna jag har valt att ha med i undersökningen finns belägna i två olika stadsdelar i en storstad och skolorna är tidigare kända för mig. Eleverna på de två skolorna har likande höga socio- ekonomiska förutsättningar i samhället.

De intervjuer jag genomförde omfattade pedagoger och elever. Jag valde att intervjua fyra elever och två pedagoger från varje skola. Detta gjordes för att jag skulle få ett någorlunda stort antal personer som skulle medverka för att jag skulle kunna redovisa ett varierat resultat. Innan jag genomförde intervjuerna utformades två intervjuguider då jag hade två olika undersökningsgrupper. Frågorna i intervjuguiden utformades efter det frågeställningar och syfte jag hade med undersökningen. En intervjuguide ger intervjuaren en struktur för hur intervjun ska utföras samt att den kan se olika ut beroende hur man valt att använda den. Man kan säga att en intervjuguide är ett stöd till intervjun (Kvale, 2009:146). När jag skrev mina intervjuguider utgick jag från att mina frågor var det Kvale kallar dynamiska och tematiska frågor. De tematiska frågorna innebär att man ska tänka på att man kopplar samman frågorna till det aktuella ämnet man ska undersöka. I de dynamiska frågorna ska man tänka på att man skapar frågor som får den intervjuade att prata om sina upplevelser på så sätt att man håller intervjun flytande och att den intervjuade inte känner sig obekväm (Kvale, 2009:146–147). Kvale menar även att frågorna man skriver till intervjuerna ska vara ”korta, lätta att förstå och befriande från akademisk jargong” (2009:147) vilket jag följde när jag skrev mina intervjuguider. Jag byggde upp min intervjuguide efter tre olika typer av intervjufrågor. Jag valde att ha inledande frågor som skulle skapa en god atmosfär mellan mig och intervjuaren, de tematiska frågorna som handlade om ämnet samt uppföljningsfrågor som sammanfogade de tematiska frågorna.

Intervjuerna jag genomförde utfördes i ostörda miljöer där det var tyst men även där respondenterna kände trygghet. Jag valde även att spela in intervjuerna med en diktafon som skulle hjälpa mig senare när jag transkriberade intervjuerna. Detta valde jag för att jag ville skapa en mer flytande intervju och att jag lätt kunna ställa följdfrågor till respondenten istället för att vara fokuserad på att skriva ner intervjun samtidigt som respondenten svarade på mina frågor.

3.3 Generaliserbarhet, validitet och reliabilitet

Validitet, reliabilitet och generaliserbarhet är begrepp som handlar om en undersöknings kvalitet i olika avseenden. Begreppen anknyts till undersökningens resultat för att förklara hur tillförlitligt resultat man har fått fram, för vem resultaten gäller och giltigheten för resultatet man kommer fram till (Stukát, 2005:125). Eftersom min studie var liten så kan man inte utifrån resultatet dra några större slutsatser. Det är svårt att uttrycka sig generellt för andra skolor om det resultat jag fick då de enbart bygger på några få personers egna uppfattningar kring skolbiblioteket. Slutsatsen gäller endast för de två grupper jag jämfört och haft med i studien, då jag inte vet något om vad andra skolor har för uppfattningar. Jag anser att de resultat jag fått fram har en bra validitet och reliabilitet. De tycks stämma bra överens med tidigare forskning i ämnet och därmed finner jag resultatet väl pålitligt.

Att studien ger en hög validitet och reliabilitet grundas i att jag har försökt se till att mina respondenter har förstått de frågor jag ställt och att på så sätt blir svaren pålitliga i studien.

3.4 Etik

Långt innan intervjutillfället skrev jag ett brev som jag sickade iväg till elevernas vårdnadshavare som beskrev mitt syfte med arbetet samt där jag ville få ett medgivande från elevernas vårdnadshavare för att få intervjua deras barn. I brevet anmärkte jag även om elevernas anonymitet samt att intervjuerna var frivilliga och att eleverna hade rätt till att avbryta sin delaktighet när som helst fram tills den dag arbetet publiceras. Jag påpekade även att det intervjusvar jag skulle få endast skulle användas för forskningsändamål i detta examensarbete. När jag senare var på skolorna så hade inte alla elever lämnat in breven till klasspedagogen. Därför valde jag att använda mig av de elever som hade lämnat samt fått ett medgivande att bli intervjuade. Valet av dessa elever skedde slumpvis från mig.

Eleverna som var med i undersökningen och besvarade på mina frågor kunde inte komma till skada enligt de etiska reglerna där det står att man som forskare har ansvaret för att skydda de personer som medverkar i undersökning från att komma till skada på något sätt (Codex, n.d.). Detta gjorde jag genom att ta kontakt med vårdnadshavarna där de gav mig tillstånd att intervjua deras barn och att skydda deras namn och skolans namn.

Ämnet jag valt att skriva om var inte så etiskt laddad då det inte handlade om respondenterna själva utan deras uppfattning om skolbiblioteket.

3.5 Källkritik

Det som kan ha påverkat mitt resultat i denna studie skulle vara att jag valde en skola där de visste vem jag var. Men även att respondenterna svarade på ett sätt som de ansåg att jag förväntade av dem. För att undvika detta kan man skapa en miljö där respondenterna känner sig trygga och bekväma i, vilket jag försökte göra.

4. Resultatredovisning

Här kommer jag att redovisa de empiriska resultaten av mina intervjuer. Jag kommer att börja med att presentera elevernas svar kopplat till mina frågeställningar därefter redogörs för pedagogernas svar. Efter detta kommer jag redovisa en tolkning av resultatet och koppla de teorier och forskning. I resultatet kommer jag att fingera skolornas, elevernas och pedagogernas namn på grund av de etiska reglerna. Därav kommer jag kalla skolorna för Gräsandsskolan och Duvhökskolan. Eleverna på Gräsandsskolan kallar jag för Gabriella, Gustav, Gunilla, Greta och pedagogerna för Gunbritt och Gudrun. Eleverna på Duvhökskolan kallar jag för Daniel, Doris, Diana, Daniella och pedagogerna kallar jag för Desirée och Denise. Jag har även valt att presentera intervjuer tillsammans utifrån skola och respondent för att få en lättare sammansättning och läsning av intervjuerna. Skillnader som finns mellan skolorna är att Gräsandsskolan har ett skolbibliotek och Duvhökskolan inte har det.

4.1 Resultat från elever

Jag har sammanlagt intervjuat åtta elever från båda skolorna. Jag intervjuade två killar och sex tjejer. Att det inte var fler killar som medverkade i intervjun beror på att båda klasserna hade ont om killar samt att alla killar inte fick ett medgivande från sina föräldrar. Därav att jag valde slumpmässigt ut eleverna efter föräldrarnas medgivande. Jag valde även att intervjua eleverna var för sig för att få just deras upplevelser och erfarenheter av biblioteket. Jag valde klasser efter slumpmässiga val då jag inte hade tid att undersöka fler.

4.1.1 Hur påverkar skolbiblioteket eleverna i deras dagliga arbete?

Eleverna på Gräsandsskolan har en utsatt tid på schemat för läsning. Varje morgon när de kommer till skolan ska de läsa 15 minuter i sina bänkböcker. Men det är inte den enda tiden på dagen eleverna läser, många av dem läser böcker innan de går och lägger sig på kvällarna. Tiden eleverna läste berodde på hur spännande boken var för tillfället. Gabriella poängterade för mig att den läste en bok när det inte fanns något annat att göra. Av den anledningen att

eleverna hade ett skolbibliotek på skolan så besökte de skolbiblioteket några gånger i veckan beroende på hur snabbt man läste ut en bok. Däremot gick det sällan till de folkbibliotek som finns runt om i staden med sina föräldrar. Detta berodde på att det inte fanns tid att gå på fritiden eller att de redan hade bra böcker hemma som de hade fått av någon kompis i present eller själva köpt. Gabriella berättade att de inte behövde gå till folkbiblioteket på fritiden då den ansåg att det fanns tillräckligt med bra böcker på skolbiblioteket och att det alltid köps in nya böcker vilket eleven ansåg gav en stor möjlighet att läsa varierande böcker i skolan och hemma. Den mest populära genre bland eleverna var barndekare och speciellt böckerna om kioskdeckaren Kalle Skavank av Petrus Dahlin. När eleverna är inne på skolbiblioteket brukar de oftast välja en bok som de fått rekommenderad av sin lärare eller en kompis, men det har även att göra med andra tips vid val av bok såsom att läsa på baksidan, kolla vilken författare som har skrivit boken och tittar hur mycket text det finns i boken för att veta om man klarar av att läsa den.

Eleverna på Duvhöskolan försöker hinna med att läsa en stund varje dag och oftast blir det innan de ska gå lägga sig. Den tiden de spenderar på läsning hemma varierar men den ligger på runt 15 och 30 min. I skolan får de tillfälle att komma in i klassrummet och läsa en stund innan skolan börjar. De har även en avsatt tid för läsning under skoltid. Det är två 30 minuters lektioner per vecka i halvklass där det får sitta och läsa i sina bänkböcker. Då skolan inte har något skolbibliotek går eleverna istället till de folkbibliotek som finns runt om i staden på sin fritid för att låna böcker att ha hemma för läsning. Biblioteken besöks med familjen när de lånade böckerna blivit utlästa. Besöken sker under helger och det skiljer lite hur ofta det går till biblioteken. Det varierar alltifrån tre gånger i månaden till var fjärde månad. Eleverna säger att det alltid finns bra böcker på biblioteket men att de måste leta på rätt ställe för att hitta det de gillar. Daniella berättar att hon även brukar låna böcker på sitt hemspråk. Enligt barnen besöker de inte något skol/folkbibliotek med skolan. De bänkböcker eleverna har för läsning kommer från en hylla som finns i klassrummet där eleverna får välja från. Denna hylla med böcker byts ut med jämna mellanrum så att det alltid finns böcker elever inte har läst. Eleverna berättade att de läste olika kapitelböcker men många gillade att läsa detektivböcker för barn speciellt serien om Lasse Majas detektivbyrå som är skriven av Martin Widmark. När de väljer böcker de vill läsa har eleverna olika strategier för det. För det mesta läser de sammanfattningen på baksidan av boken då de berättar att där står vad böckerna handlar om. Vissa av eleverna läser även första sidan i boken och andra tittar på framsidan samt hur mycket text det fanns i boken, vilket avgjorde bokens val. Tips om böcker får de av sina

klasskamrater eftersom de gör bokrecensioner på varje bok de läst. Deras mammor hjälper också till att välja en bra bok.

4.1.2 Hur kan skolbiblioteket förbättra kunskapsutvecklingen?

Eleverna på Gräsandsskolan hävdar att de lär sig mycket när de läser olika sorters böcker. De lär sig t.ex. om olika djur beteende, hur något fungerar, att fantisera, ta vara på olika händelser man läst genom att sen återanvända det vid skrivning och de lär sig läsa bättre genom att läsa svårare böcker. Eleverna kan hitta faktaböcker på sitt skolbibliotek men de lånar dem sällan för att läsa utan använder dem mest när de ska forska om något speciellt eller när de arbetar med ett visst område i skolan. Pedagogen brukar vid de tillfällena ha faktaböckerna i klassrummet.

Eleverna på Duvhökskolan säger att man genom läsning av olika sorters böcker lär de sig nya ord, fakta om olika djur och hur det är att bo i olika miljöer. Faktaböcker är inget eleverna brukar låna på folkbiblioteket men det händer att en av eleverna ibland lånar hem en faktabok när den blir intresserad av något speciellt och vill veta mer om det. Doris berättar att det är roligt att få läsa om t.ex. hur olika djur beter sig. Men mest brukar eleverna använda sig av faktaböcker i skolan när de ska forska om något. Vilka faktaböcker de läser om beror på vilket område de jobbar med i skolan. Eleverna hävdar att man läser faktaböcker för att man ska lära sig något nytt.

4.1.3 Vilka erfarenheter av skolbibliotekets roll för att utveckla kunskapsutvecklingen finns hos eleverna?

Eleverna på Gräsandsskolan beskriver ett bibliotek som ett ställe där man kan lära sig mycket och en plats där det fanns mycket böcker att låna för att bli bättre på läsning. De påpekade främst att de får inspiration av att läsa böcker som hjälper de senare när de själva ska skriva berättelser i klassen. Det här var ett ställe för eleverna att hitta lugn och ro på skolan eftersom det oftast var tyst där. Något annat som framhövdes som var intressant var att de berättade att alla böckerna som fanns på biblioteket var placerade efter författarnas efternamn. När jag ställde frågan vilket intresse eleverna hade så svarade ingen av eleverna att de hade läsning som intresse. Däremot svarade eleverna att det tyckte de var roligt och spännande att läsa böcker på frågan om de tyckte om att läsa böcker.

Eleverna har haft datalektioner med en fritidspedagog på skolan som har lärt de söka fakta på Internet, skriva mail, använda de skrivprogram som finns osv. Alla eleverna hävdar att det var bra att kunna använda sig av dator till hjälp när man söker fakta men de berättar att det var svårt var att hantera all fakta som kom upp. Dessutom kommer det upp ovidkommande fakta

när de stavar fel. Greta och Gunilla påstår däremot att det fanns liknande fakta i böckerna, som de hade i skolbiblioteket, och när de söker genom en dator slösade de på onödigt energi som enligt dem kunde användas på något annat. En av eleverna ansåg allmänt om biblioteket:

Jag är glad att det finns ett skolbibliotek på skolan. Det är väldigt kul och gå in där och låna böcker och det är kul att se att det kommer in nya böcker (Gabriella, 9 år).

Eleverna på Duvhöskolan beskrev biblioteket som ett ställe där man lånade böcker och där man kunde läsa. De påpekade att det var bra att kunna låna böckerna istället för att köpa en bok som man ändå bara skulle läsa en gång. Daniella svarade att hon hade ett intresse av att läsa böcker medan de övriga eleverna svarade att det var roligt, spännande och skönt att läsa böcker. Daniel påpekade att när man läser faktaböcker så lär man sig en massa bra saker vilket ger en fördel senare när man blev äldre. Då man har med sig kunskap som man har läst från böckerna.

Eleverna får sitta vid datorerna på skolan när det jobbar med olika områden och att leta fakta på Internet tycker eleverna är roligt och bra. Men det som var svårt var att hitta rätt fakta som man kunde använda och att man fick leta på flera hemsidor för att få fram rätt fakta. Det var även svårt med alla de svåra ord som kom upp när man sökte. Allmänt tyckte en elev så här om biblioteket:

Det är kul att vara där och läsa. Det är kul att hitta nya böcker som man aldrig läst (Daniella, 8år).

4.2 Resultat från pedagogerna

Jag har sammanlagt intervjuat fyra pedagoger som alla pedagogerna var klassföreståndare för varsin tvåa. Alla pedagogerna i undersökning var kvinnor då det inte fanns någon manlig pedagog som undervisade i årskurs två. Intervjuerna ägde rum enskilt med varje pedagog. Utöver klassföreståndartjänsterna som fanns bland pedagogerna hade en av pedagogerna på Gräsandsskolan ansvar för att skolbiblioteket fungerade på skolan och en av pedagogerna på Duvhöskolan var kulturombud på skolan.

4.2.1 Hur påverkar skolbiblioteket eleverna i deras dagliga arbete?

Båda pedagogerna på Gräsandsskolan använder sig kontinuerligt av skolbiblioteket i undervisningen. Skolbiblioteket används på det sätt att eleverna varje dag läser böcker från skolbiblioteket. Men även genom att och använder sig av datorerna och den interaktiva tavlan för undervisning i olika ämnen. Idag finns det inte någon skolbibliotekarie som jobbar på

skolans bibliotek. Det är pedagogerna själva som får hjälpa till att köpa in böcker, göra i ordning och se till att administrationen fungerar när man ska låna böcker. Däremot har de ett stort samarbete med skolbibliotekscentralen som finns i staden. Den hjälp de får är att det alltid finns böcker tillgängliga för det aktuella område de arbetar med och kapitelböcker som passar elevernas intressen samt behov för just den klassen.

Duvhöskolan har inget skolbibliotek och kan därför inte använda det i den dagliga undervisningen. Däremot säger pedagogerna att skolbibliotekets roll genomsyrar deras undervisning. Eftersom eleverna får läsa böcker och att de vid tillfällen där de arbetar med olika områden får eleverna läsa faktaböcker, som de lånar från skolbibliotekscentralen som finns i staden. Pedagogerna berättar att hela skolan har ett omfattande samarbete med skolbibliotekscentralen då det är där de får alla sina böcker från till sin undervisning oavsett om det är skönlitterära böcker eller faktaböcker. Pedagogerna påpekar även att vid vissa fall användas datorer i undervisningen för att söka information och skriva arbeten. Ett stort problem pedagogerna har på Duvhöskolan är att besöken till det närmaste folkbibliotek uteblir. De säger att det är för långt att ta sig till folkbiblioteket och därför burkar det inte göra några besök med skolan då det är en hel dagsutflykt för eleverna. Eleverna får istället besöka folkbiblioteket på fritiden med sina föräldrar eller besöka bokbussen som kommer till området en gång i veckan. Men pedagogerna påpekar att det finns pedagoger på skolan som tar sina klasser till biblioteken, men då är det oftast de lite äldre eleverna som åker.

4.2.2 Hur kan skolbiblioteket förbättra kunskapsutvecklingen?

Pedagogerna på Gräsandsskolan säger att skolbibliotekets roll i skolan är att stimulera elevernas läsutveckling och att vara ett levande bibliotek där nya böcker kommer in kontinuerligt under läsåret. Det ska alltid finnas böcker som eleverna är intresserade av. Pedagogerna säger även att ett skolbibliotek kan främja elevernas kunskapsutveckling genom att varje bok stimulerar till ny läsning samt att eleverna utvecklar sin läsförmåga. Genom att pedagogerna själva får tid för att läsa böckerna kan de på så sätt hjälpa eleverna vid rekommendationer med böcker så att eleverna ska kunna läsa böcker på rätt nivå.

Pedagogerna berättar att en skolbibliotekarie skulle kunna vara till stor hjälp i elevernas undervisning. De kunde hjälpa eleverna med handledning av böcker när de ska välja böcker till en undersökning av något, kunna vara till hjälp och visa eleverna hur ett bibliotek fungerar och visa hur man på bästa sätt kan leta efter böcker man gillar. En skolbibliotekarie skulle även kunna hjälpa till med högläsning i klassen och välja bra böcker till det. Man vill att

utifrån en skolbibliotekariens hjälp skapa olika aktiviteter så som att klasser får höra vilka nyheter det finns i ”bokvärlden”, kunna jobba mer aktivt med bokjuryn där eleverna får vara med och rösta fram årets nya bok genom att själva först läsa böckerna de är intresserade som är med i årets boksamling och sedan rösta på max fem böcker de tyckte var bäst. De skulle kunna hjälpa pedagoger med att visa hur man skulle kunna arbeta med böcker i klassen på ett roligare och lärorikare sätt. Pedagogerna skulle vilja ha en skolbibliotekarie på plats istället då de idag är utan en för att kunna skapa ett bättre samarbete samt att de kan hjälpas åt tillsammans att främja elevernas kunskapsutveckling. Gunbritt berättade att det är viktigt att det alltid finns en person på plats att få hjälp av när en elev kommer in i ett skolbibliotek för att då lätt kunna handleda alla eleverna efter deras behov. Men hon säger även att man ska ha en skolbiblioteksgrupp som ska hjälpa skolbibliotekarien att utveckla skolbiblioteket. För detta krävs att man får tid av rektorn för att göra detta.

Duvhöskolans pedagoger hävdar att skolbibliotekets roll i skolan är att tillgodose alla elever med böcker av olika slag och på olika nivåer. Böcker ska vara ett naturligt inslag i skolan och en självklarhet att det ska finnas tillgång till böcker. Båda pedagogerna påstår att man kan främja elevernas kunskapsutveckling genom att låta eleverna läsa sig fram i både skönlitteratur och fakta litteratur. Pedagogerna säger att eleverna utvecklas genom böckerna de läser. Elevernas läsförmåga, läsförståelse, läslust, ordförråd, deras språkliga medvetenhet ökar genom läsning. Därför säger Denise att skolbiblioteket är en viktig del i elevernas kunskapsutveckling då den kan utveckla många förmågor hos eleverna. Att en skolbibliotekarie kan hjälpa till med mycket i skolans undervisning var de eniga om fast de inte har tillgång till någon. De kunde t.ex. presentera böcker för eleverna i klasserna och hjälpa till och berätta om olika genrer för eleverna. Desirée säger att det skulle varit lyx att ha haft en skolbibliotekarie som var mötesgående på skolan som kunde hjälpa till i undervisningen. Pedagogerna påstår att om man har en skolbibliotekarie på skolan skulle det kunna vara mer utvecklande för skolan då eleverna skulle kunnat visa bättre resultat i sin kunskapsutveckling. Det skulle vilja att det fanns ett samarbete med en skolbibliotekarie som kunde ta emot klassen för olika aktiviteter så som ”författarprat”, presentation av skolbiblioteket där man pratar om vad skolbiblioteket kan erbjuda eleverna i och förklara hur skolbiblioteket fungerar.

4.2.3 Vilka erfarenheter av skolbibliotekets roll för att utveckla kunskapsutvecklingen finns hos eleverna?

Att det alltid finns ett syfte bakom ett besök på biblioteket är självklart för pedagogerna på Gräsandsskolan. De vill att varje elev ska kunna hitta böcker som passar just dem. Det ska leda till att man väcker elevernas läsintresse och viljan att läsa mer böcker. Gudrun säger att det finns olika sorters upplevelser kring hur eleverna uppfattar ett bibliotek. Vissa elever tycker det är jobbigt att gå in i ett bibliotek där de ser bara massa böcker utan att hitta någon bok de fastnar för. Dessa elever byter böcker ofta och de läser sällan ut en bok. Det finns de elever som är i skolbiblioteket varje morgon utan att hitta någon bok som passar de. Detta säger hon att eleverna gör för att de inte tycker läsning är så roligt och på så sätt undviker de läsningen genom att vara i biblioteket och leta efter en bok. Hon hävdar att det är den största utmaningen för henne att få dessa elever att fastna för läsning och att de tycker det är roligt att läsa. Sen menar hon att det finns elever som ”slukar” allt och inte har några problem med läsningen. Då måste man som pedagog däremot vara till hjälp för att de ska kunna få mer utmanade böcker så att de kan bibehålla läslusten.

Ett bra fungerande skolbibliotek för pedagogerna på Gräsandsskolan ska vara levande där man har en anställd person på plats hela tiden som tar hand om biblioteket och de klasser och grupper som kommer dit. Det ska köpas in nya böcker efter de behov som finns på skolan. Skolbiblioteket ska ha tydliga mål och riktlinjer för hur verksamheten ska bedrivas på skolan. Klasser ska även med hjälp av en skolbibliotekarie kunna få ett författarbesök under terminen som berättar om hur det är att vara författare. Gunbritt påpekade att dessa författarbesök är guldvärda för barnen då hon har märkt ett större intresse för böcker och skrivning efter besöken. Skulle de ha haft ett helt fungerande skolbibliotek med en skolbibliotekarie på plats skulle de kunna använda ett skolbibliotek mycket mer i undervisningen så som att eleverna själva får söka efter faktalitteratur om det eleverna vill forska om. Men även att eleverna skulle kunna skriva boktips till varandra om de böcker eleverna läst istället för att de vuxna tipsar om böckerna. Det skulle kunna utvecklas till att elever i högre åldrar tipsar de yngre om bra böcker. Vilket ger att vi även får in ett samarbete mellan klasserna. Det som är bra med ett skolbibliotek är att man utvecklar och stimulerar elevernas läsutveckling, deras skrivande och läsförståelse. Gunbritt hävdar att det är en stor skillnad med att ha ett skolbibliotek och att inte ha det. Då hon ser skillnader med sin nuvarande klass som har tillgång till ett skolbibliotek och sin dåvarande klass som inte hade det. Men det som pedagogerna ser som hinder med ett skolbibliotek är att det saknas tid och pengar för att utveckla det till något ännu bättre men

även att det saknas en skolbibliotekarie som kan hjälpa eleverna. Ett samarbete med en skolbibliotekarie förekom det bara positiva kommentarer om. Man skulle kunna få mycket hjälp med att fånga varje elevs läsintresse och att de skulle kunna få hjälp med att utveckla eleverna förmåga att hitta böcker efter deras nivå och intresse. Pedagogerna tycker själva det är svårt att hitta böcker till eleverna som passar de. De hinder pedagogerna påpekade med att ha ett samarbete med en skolbibliotekarie var inte många. Det som nämndes som skulle kunna vara ett hinder var att den skolbibliotekarie som fanns tillgänglig eventuellt inte skulle vara tillmötesgående mot eleverna och pedagogerna.

Att eleverna upplever bibliotek på olika sätt är naturligt menar pedagogerna på Duvhöskolan eftersom deras upplevelser är individuella. Att alla elever inte har samma erfarenheter av bibliotek kan bero på deras kultur att det inte har det med sig hemifrån. Det finns elever som tycker det är roligt och spännande medan andra ser det bara som en rolig lokal att kunna spring runt i. Denise säger att det är vid sådana tillfällen som syftet med besöket ska vara synligt. Hennes syfte med att besöka ett bibliotek är att man ska främja läsutvecklingen och att man ska hitta elevernas läslust så att de tycker det är roligt och spännande med böcker. I ett bra fungerande skolbibliotek ska det finnas många böcker av olika slag och nivåer. Det ska även finnas olika böcker på olika språk för elever som har ett annat modersmål än svenska för att kunna fånga upp de eleverna. Ett skolbibliotek ska vara en trevlig träffpunkt för eleverna där de kan få hjälp av skolbibliotekarien som alltid finns tillgänglig.

Skolbibliotekarien ska ha en heltidstjänst på skolan och ska få tid att bygga upp ett bra skolbibliotek för alla de aktiviteter som behövs för att eleverna ska kunna utvecklas.

Skolbiblioteket skulle kunna användas mycket mer i skolundervisningen om det fanns ett samarbete med skolbibliotekarien. Denne skulle hjälpa till med t.ex. olika temaarbete, vara med i läs- och skriv utvecklingen, hjälpa eleverna med att skriva egen litteratur osv.

Pedagogerna ser inga hinder med att använda sig av ett skolbibliotek, de ser bara positiva möjligheter med skolbiblioteket, t.ex. att få in det som en naturlig del i undervisningen och få eleverna att tycka det är spännande med böcker. På så sätt får eleverna utveckla många förmågor såsom läsutveckling, läsförmåga, läslust osv. Ett samarbete med skolbibliotekarien skulle hjälpa pedagogerna att stärka elevernas kunskapsutveckling genom att det hjälper pedagogerna med val av böcker till eleverna utifrån deras nivå och även fånga elevernas läsintresse genom att skolbibliotekarien kommer in i klassen och redovisar böcker för eleverna. För att detta ska vara möjligt behövs det tid och pengar, vilka är de hinder som lyfts fram i ett samarbete.

5. Analys

I detta avsnitt kommer jag att diskutera och analysera det empiriska resultatet utifrån mina frågeställningar och koppla till den litteratur och teorier jag tidigare redovisat i arbetet. Jag har valt att ha samma uppdelning av underrubriker i detta avsnitt som i resultatet för att det ska bli så överskådligt som möjligt. Jag kommer att diskutera och analysera båda skolorna empiriska resultat under samma rubrik för att man ska se jämförelser mellan skolorna.

5.1 Hur påverkar skolbiblioteket eleverna i deras dagliga arbete?

I resultatet för både skolorna kunde man se att skolbibliotekets verksamhet genomsyrade elevers dagliga arbete och mest genom att pedagogerna låter eleverna läsa skönlitterära böcker för att eleverna ska kunna främja sin läsning. Skolmanifestet fastslår skolbibliotekets verksamhet ska hjälpa eleverna att uppnå de mål som finns i läroplanen och kursplanerna (Skolmanifestet, 2006:14-15). Det läggs ungefär lika mycket tid på läsning på båda skolorna under en vecka. Skolbibliotekets övriga verksamhet som informationssökning och användning av andra resurser i skolbiblioteket lades inte lika mycket tid på som man gjorde på läsningen. Jag tycker att det är lite synd att man inte lär eleverna att redan vid tidig ålder hantera alla resurser som erbjuds av skolbibliotekets verksamhet. Genom att involvera skolbibliotekets verksamhet i sin undervisning menar jag att man lättare kan klara av den del av skolans uppdrag som rör informationssökning och att kritiskt granska information. I skolans uppdrag står det att eleven ska få lära att "orientera sig i en komplex verklighet, med ett stort informationsflöde och en snabb förändringstakt. Studiefärdigheter och metoder att tillägna sig och använda ny kunskap blir därför viktiga" (Utbildningsdepartementet, 1994:5). Man ska alltså kunna ge eleverna alla möjligheter som finns för att skapa sig den kunskap de är i behov av. Det är rektorns ansvar att det finns en skolmiljö där eleverna får tillgång till allt det behöver för att kunna lära sig på ett så bra sätt som möjligt (Utbildningsdepartementet, 1994:17). Det som skilde skolorna åt var att eleverna på Gräsandsskolan fick mer tid i skolbiblioteket än Duvhökskolan då det inte hade något skolbibliotek på skolan och därav bara besöker biblioteket på fritiden. Detta leder till att eleverna på Gräsandsskolan hade större inblick över hur ett skolbibliotek fungerade då pedagogerna visar de hur man ska använda ett skolbibliotek. De vet t.ex. att böckerna står efter författarnas efternamn vilket hjälper eleverna att veta hur de ska leta. Att vara en kunnig biblioteksanvändare är en av de mål som skolbiblioteksmanifestet tar upp att eleverna ska kunna för att få ut så mycket som möjligt av

skolbibliotekets verksamhet (Skolbiblioteksmanifestet, 2006:14-15). Förhoppningsvis kommer även Duvhöskolan få ett skolbibliotek i framtiden efter att den nya skollagen träder i kraft den 1 juli 2011. Den nya skollagen innebär bland annat att alla elever ska erbjudas ett skolbibliotek, oavsett skol form i (Skollagen, 2011). Eleverna på båda skolorna hade liknade strategier för att välja böcker men det som jag fann mest intressant var att på Gräsandsskolan var pedagogerna mer involverade i elevernas bokval än på Duvhöskolan. Genom att det finns ett samarbete mellan elev och pedagog eller skolbibliotekarie kan man enligt Alexandersson förstärka och fördjupa elevernas kunskapsutveckling. Samarbetet blir då väldigt viktig del i elevernas lärande för att kunna utvecklas och få en större förståelse för det eleverna studerar (Alexandersson, 2007:100).

5.2 Hur kan skolbiblioteket förbättra kunskapsutvecklingen?

Enligt eleverna på båda skolorna kan man lära sig genom att läsa olika sorters böcker. Nilsson menar att man kan få en mer månkulturell syn på sin omgivning när man får tillgång till att läsa ur ett större och vidare sortiment av olika böcker (Nilsson:2003:10). Det kom även fram bland eleverna att faktaböcker sällan lånas och att det istället är något som pedagogerna ordnar så att det finns i klassrummet när eleverna behöver. Att skönlitteratur premieras före faktaböcker inom skolan bekräftas av undersökningar från PIRLS (Skolverket, 2003:27). Även forskning åskådliggör att man utesluter faktalitteraturen och att man endast utnyttjar skönlitteratur för att främja elevernas läsning (Limberg, 2003:59). Men genom att arbeta på ett undersökande sätt, med hjälp av faktaböcker skapar man förutsättningar för att skolbiblioteket blir ett betydelsefullt verktyg i undervisningen. Nobel anser att man kan öka kvalitén på lärandet hos eleverna med hjälp av de möjligheter som erbjuds på ett skolbibliotek (Bergvall & Edénholm, 2000:78-79 & Limberg, 2003:32).

Pedagogernas syn på skolbiblioteket handlade mycket om att det ska finnas många böcker av olika slag och nivåer och att det bör köpas in nya böcker kontinuerligt. Det som skiljde skolorna åt när det gäller hur de ser på skolbiblioteket var att Gräsandsskolan fokuserade mycket på hur man skulle stimulera elevernas läsutveckling. Duvhöskolan hade istället fokus på att det alltid ska vara böcker på skolan för att kunna genomföra undervisningen. Däremot är de eniga om att det är genom läsning man kan främja elevernas kunskapsutveckling. De menar att man kan utveckla många förmågor hos eleverna bara genom att de läser. Det kan vara förmågor så som läsförståelse, läslust, ordförråd, språklig medvetenhet och läsförmågan. Att man har olika syn på skolbiblioteket är vanligt enligt

många studier som har gjorts. Detta beror på kommunens eller skolans verksamhets satsning på skolbiblioteket. Skolor som väljer att satsa på skolbiblioteket har andra avsikter med ett skolbibliotek än de skolor som inte väljer att satsa (Limberg, 1990:75). Alla fyra pedagogerna är positiva till skolbibliotekarien och ser stora möjligheter med att ha en på sin skola eftersom båda skolorna saknar en skolbibliotekarie. Pedagogerna menade att ett samarbete mellan pedagoger och skolbibliotekarier skulle kunna leda till att de hjälps åt att främja elevernas kunskapsutveckling och på så sätt höja deras studieresultat genom att höja kvalitén på elevernas utbildning. Detta visar även tidigare forskning som redovisas både i Nilssons och Limbergs böcker. När det finns rätt resurser på plats i ett skolbibliotek har forskningen visat att det ger bättre studieresultat (Nilsson, 2003:10-11 & Limberg, 2003:41). Det mest givande och utvecklande skulle enligt pedagogerna ha varit att ha en skolbibliotekarie på plats som hjälper till i undervisningen hela tiden. För att kunna stödja skolbibliotekarien, i utvecklingsarbetet av skolbiblioteket berättade pedagogerna att det behövs en skolbiblioteksgrupp som hjälper till att diskutera fram behoven och åtgärder av skolbiblioteket. Skolbiblioteksgruppen ska bestå av pedagoger som jobbar på skolan. För att detta ska vara möjligt så måste man få tid av rektorn för att diskutera dessa viktiga frågor berättade pedagogerna.

5.3 Vilka erfarenheter av skolbibliotekets roll för att utveckla kunskapsutvecklingen finns hos eleverna?

Eleverna beskriver skolbiblioteket som en plats där man kan låna och läsa böcker. Det är en plats där man kan lära sig mycket både faktamässigt och språkligt. Det är även stället dit eleverna beger sig för att hitta lugn och ro på skolan. Eleverna kopplar skolbiblioteket endast till böcker och inte det till andra resurser som skolbiblioteket står för, exempelvis IKT (Informations- och kommunikationsteknik). Eleverna uppfattar inte heller läsning som något individuellt intresse, utan mer något som tillhör skolans värld. Eleverna säger att de läser böcker för att utveckla sin läsning och för att lära sig nya saker. Detta i sin tur är eleverna mycket väl medvetna om att de kommer behöva i framtiden.

Att elever uppfattar skolbibliotek och läsning i enbart studiesyfte finns flertalet undersökningar om. Undersökningarna som PIRLS gjort visar att de elever som lånar böcker har bättre studieresultat än de kamrater som inte gör detsamma. Det finns ett positivt samspel mellan användandet av skönlitteratur och de goda studieresultat som följer därefter.

Men det framkommer även att elever i klart mindre utsträckning lånar böcker för nöjes skull, utan nu fokuserar man på studiesyftet för att t.ex. bli bättre på läsning. Anledningen till detta

kan bland annat bero på att elever köper ”nöjeslitteratur” för att läsa på sin lediga tid för att på så sätt slippa kopplingen mellan studierna och fritiden. (Skolverket, 2003:26-28).

Pedagogerna på Gräsandsskolan ser ett syfte med varje besök de gör till skolbibliotek och de menar att det är en självklarhet. Då pedagogerna på Duvhöksskolan inte har ett skolbibliotek eller besöker något bibliotek så har de inte heller något syfte till att besöka ett skolbibliotek. Men däremot tycker de givetvis att det ska finnas ett syfte med ett besök på ett skolbibliotek. Pedagogerna på båda skolorna är eniga över vad syftet är med ett besök till skolbiblioteket vilket är att det ska väcka läsintresset hos eleverna genom att hitta böcker som passar varje elev. Att väcka läsintresset och bibehålla läslusten hos eleverna är bland de viktigaste uppgifterna ett skolbibliotek har menar Nilsson. Dessa två viktiga uppgifter är en förutsättning till att eleverna ska kunna förstå, uppfatta och analysera information som de läser. (Nilsson,2003:10). Förutsättningarna leder till att man kan uppnå de mål som finns i kursplanen i svenska för det nionde skolåret som är bland annat att ”kunna läsa till åldern anpassad skönlitteratur från Sverige, Norden och från andra länder samt saklitteratur och tidningstext om allmänna ämnen, kunna återge innehållet sammanhängande samt kunna reflektera över det ” (Skolverket, 2000).

Hur ett bra fungerande skolbibliotek bör se ut finns det både likande synpunkter om och skillnader mellan skolorna. Båda skolorna menar att i ett bra fungerande skolbibliotek ska det finnas många böcker och ska köpas in efter elevernas behov. De påpekar även att skolbibliotekariens roll och tillgänglighet är viktigt för att skapa ett bra fungerande skolbibliotek. Detta påpekar även Svensson i sin doktorsavhandling där ett fungerande samarbete med en skolbibliotekarie skapar bättre förutsättningar till elevernas lärande (Limberg, 2003:32). För att ett lärande ska ske hos eleverna behöver de enligt Dysthe finnas ett samarbete mellan två personer och i detta fall kan det vara mellan en skolbibliotekarie och en elev. Här får skolbibliotekarien vara den stödperson i elevernas närmaste utvecklingszon som Vygotskjis kallar det. Alltså får eleverna kunskap av skolbibliotekarien som de senare kan använda sig av (Dysthe 2003:80-81). Både pedagogen och skolbibliotekarien ska kunna uppmuntra och stödja elevernas lärande och utveckling på ett sätt att eleven får kunskap om diverse saker. Pedagogerna på Gräsandsskolan sa även att ett bra fungerande skolbibliotek ska ha riktlinjer och mål med sin verksamhet. Detta ansåg de vara viktigt för att ett skolbibliotek ska kunna stärkas och förbättras. Lance framför att det måste finnas en kvalitet på skolbiblioteket för att man skulle kunna se klara samband mellan skolbibliotekets verksamhet

och elevernas studieresultat (Nilsson, 2003:11). Pedagogerna på Duvhöskolan såg istället skolbiblioteket som en träffpunkt för elever där de kan få hjälp av skolbibliotekarien. Jong anser att ett skolbibliotek är ett rum för lärande och där man kan skapa sociala relationer med andra (Jong, 1997:90-91). När skolbiblioteket uppfattas på detta sätt så kan man se kopplingar till det sociokulturella perspektivet där man pratar om hur omgivningen och kulturen som finns runt om kring oss i vårt samhälle påverkar individens lärande och utveckling. Det är i det sociala samspelet med andra människor vi erfar kunskap som hjälper oss att förstå vår värld (Säljö,2000:47-48). När de vardagliga samtalen sker mellan människor blir kommunikationen och språket en viktig del i det sociala lärandet hos människor (Dysthe,2003:83). Vygotskji menar att våra inre processer får vi uppleva tillsammans med andra människor, med olika hjälpmedel och i olika miljöer för att förstå en kunskap. Han menar även att vi behöver varierande miljöer och metoder för att man ska utvecklas som individ på ett så bra sätt som möjligt (Strandberg, 2006:10-12). Detta är en av anledningar man kan införa skolbiblioteket som resurs i elevernas undervisning då alla elever lär sig på olika sätt och därför kan de elever som behöver en varierande undervisning en chans att utvecklas på sitt sätt.

Att det finns möjligheter med ett skolbibliotek för att utveckla elevernas kunskaper är pedagogerna överens om, även att det finns hinder för skolbiblioteket. Alla fyra pedagogerna menar att tiden och pengar är det största hindret för ett bra skolbibliotek. Att inte få tid från rektorn att utveckla skolbiblioteket eller att inte ha tid att skaffa sig kunskaper om olika böcker till eleverna blir svårt då båda skolorna saknar en skolbibliotekarie som istället skulle kunna hjälpa pedagogerna att genomföra det eftersom en skolbibliotekarie har mer kunskaper än pedagogerna om böcker och skolbibliotek. Men att ha hjälp av en skolbibliotekarie kostar pengar vilket är det andra stora hindret. Dessa hinder som framkom i resultatet kan återfinns i Bergvalls och Edenholms magisteruppsats där det visas att tiden är ett hinder för att ett samarbete mellan pedagoger och skolbibliotekarier ska kunna vara möjligt (Bergvall & Edenholm, 2000:78-79).

6. Slutdiskussion

Att både pedagogerna och eleverna är positiva till skolbiblioteket märktes mycket tydligt i resultatet. Pedagogerna anser för att man ska kunna främja elevers kunskapsutveckling med ett skolbibliotek behövs det finnas böcker på skolan av olika slag och nivåer. De menar även att en skolbibliotekarie alltid ska finnas på plats för eleverna och pedagogerna för att en förbättring på studieresultat ska ske. Att det finns resurser på skolan som stödjer skolbiblioteksverksamhet för att det ska ske en förbättring är viktigt det kan vara resurser alltifrån mediasamlingar, personal och de tekniska produkterna som behövs för att få ett bra fungerande skolbibliotek. Att det ges tid och ekonomiska resurser till utveckling på en skola är bland de viktigaste faktorerna som finns. Ges det ingen tid eller pengar av rektorn kan man inte förbättra något heller.

6.1 Yrkesrelevant

Den undersökning jag gjort och de resultat jag har fått fram har gett mig som blivande pedagog nya didaktiska insikter kring skolbiblioteket i skolan. Jag har utifrån resultatet och tidigare forskning fått en större inblick på skolbibliotekets roll och användnings område. Jag förstått hur viktigt det är med att ha ett skolbibliotek på skolan och vilka möjligheter det finns för att elevernas lärande ska utvecklas till det bättre. Genom att arbeta kontinuerligt med ett skolbibliotek i undervisningen kan man som pedagog utveckla många förmågor hos eleverna som hjälper det att utvecklas till att bli anpassade till samhället. Då eleverna hela tiden får lära sig att kritiskt granska fakta och information som de läser och på så sätt utvecklas så bra som möjligt efter sin egen förmåga. För att man som pedagog ska kunna utveckla eleverna på ett så bra sätt som möjligt behöver man veta skolbibliotekets syfte och roll i skolan.

6.2 Vidare studier

Jag tycker att fler studier kring skolbibliotek i Sverige ska göras då det finns väldigt få. Min studie var av mycket begränsad omfattning och man skulle kunna forska vidare på den. Genom att t.ex. göra en större studie med fler antal deltagare, man skulle kunna göra en studie som omfattar fler skolor, en studie där man kan jämföra om det är någon skillnad på skolor med likartad etnisk bakgrund och mångkulturell bakgrund och en studie där man jämför skolor med eller utan skolbibliotek. Alla dessa förslag skulle kunna göras för att få säkrare och mer varierande slutsatser än de jag fick. Därmed skulle det bli möjligt att göra intressanta jämförelser på grund val av en mer omfattande och rikt varierad kunskapsbas.

7. Referenslista

7.1 Litteratur

Alexandersson, Mikael (2007) *Textflytt och sökslump: informationssökning via skolbibliotek*. 2., rev. uppl. Stockholm: Myndigheten för skolutveckling

Barns läskompetens i Sverige och i världen: PIRLS 2001 : [sammanfattning]. (2003) Stockholm: Skolverket

Bergvall, Patrik & Edenhalm, Sofia (2000) *Skolbibliotekets vara eller icke vara i undervisningen: En litteraturstudie i syfte att identifiera olika lärar-, bibliotekarie och skollärelserelaterade faktorer som påverkar skolbibliotekets integrering i undervisningen*. Magisteruppsats. Borås: Bibliotekshögskolan

Dysthe, Olga (red.) (2003) *Dialog, samspel och lärande*. Lund: Studentlitteratur

Dysthe, Olga & Igland, Mari-Ann (2003) Vygotskij och sociokulturell teori. I Dysthe, Olga (red.) *Dialog, samspel och lärande* (s.75-94). Lund: Studentlitteratur

Esaiasson, Peter, Giljam, Mikael, Oscarsson, Henrik & Wängnerud, Lena (2003) *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 2., [rev.] uppl. Stockholm: Norstedts juridik

Gómez, Elsa & Swenne, Margareta (1996) *Aktivt lärande med skolbibliotek: idéer och metoder för lärare och bibliotekspersonal i grundskolan*. Lund: Bibliotekstjänst i samarbete med Statens skolverk

Hell, Maud (2008) *Utveckla skolbiblioteket!: att starta och driva en bra verksamhet*. Lund: BTJ förlag

Jong, Marjanna de (1997) Skolbiblioteket – plats för lärande. I Eriksson, Bibi & Melchert, Eva (red.) *Nycklar till läroriket: texter om lärande, läsande och bibliotek* (s.90-99). Lund: Bibliotekstjänst

Karin Fogelberg (2009) Det vidgade textbegreppet kräver mediakompetens. I Ellvin, Madeleine & Manderstedt, Lena (red.) *Perspektiv på läsning: liv, lust och lärande* (s.71-81). Stockholm: Svenskläraryrskommittén

Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend (2009) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur

Limberg, Louise (1990) *Skolbibliotek för kunskap och skapande: ett idé- och servicematerial för lärare och bibliotekarier om biblioteket i undervisningen*. 1. uppl. Stockholm: Utbildningsförlaget

Limberg, Louise (2003) *Skolbibliotekets pedagogiska roll: en kunskapsöversikt*. 2. uppl. Stockholm: Statens skolverk

Marton, Ference & Booth, Shirley (2000) *Om lärande*. Lund: Studentlitteratur

Nilsson, Monica (2003) *Informationsfärdighet i skolan: skolbiblioteket som pedagogisk resurs*. Lund: Bibliotekstjänst

Skolbiblioteken i Sverige: kartläggning, analys och probleminventering. (1999) Stockholm: Statens kulturråd

Strandberg, Leif (2006) *Vygotskij i praktiken: bland plugghästar och fusklappar*. Stockholm: Norstedts akademiska förlag

Stukát, Staffan (2005) *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur

Säljö, Roger (2000) *Lärande i praktiken: ett sociokulturellt perspektiv*. Stockholm: Prisma

7.2 Elektroniska källor

Codex regler och riktlinjer för forskning (Vetenskapsrådet)

Hämtat 6 maj 2011, från

<http://www.codex.vr.se/forskningmanniska.shtml>

Kursplaner och betygskriterier för grundskolan

Hämtat 5 maj 2011, från

<http://www.skolverket.se/publikationer?id=745>

Lpo 94, Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet

Hämtat 2 maj 2011, från

<http://www.skolverket.se/publikationer?id=1069>

SFS 1996:1596 Bibliotekslagen

Hämtat 3 maj 2011, från

<http://www.riksdagen.se/webbnav/index.aspx?nid=3911&bet=1996:1596>

SFS 2010:800 Skollagen

Hämtat 2 maj 2011, från

<http://www.riksdagen.se/webbnav/index.aspx?nid=3911&bet=2010:800>

Svenska Unesecorådet

Hämtat 4 maj 2011, från

<http://www.unesco.se/Bazment/Unesco/sv/Om-Unesco/Om-Unesco.aspx>

Unescos folkbiblioteks- och skolbiblioteksmanifest

Hämtat 3 maj 2011, från

http://www.skolbibliotek.se/pdf/unesco_folkochskolbiblioteksmanifestet.pdf

8. Bilagor

8.1 Bilaga 1

Intervjuguide för pedagogerna

Inledande frågor:

Hur länge har du arbetat som pedagog?

Vilka arbetsuppgifter innehåller/ryms i din tjänst?

Har dina arbetsuppgifter ändrats under den tid du har varit yrkesverksam?

Hur länge har du arbetet på skolan?

Vilken utbildning har du?

Uppfattningar och användning av skolbibliotek

Vad anser du att skolbibliotekets roll i skolan är?

Hur/när använder du skolbiblioteket i undervisningen?

Upplever du att ett skolbibliotek kan främja elevernas kunskapsutveckling?

Finns det någon tanke bakom besöket på skolbiblioteket?

Hur tror du eleverna upplever skolbiblioteket?

Vad kan en skolbibliotekarie bidra till i skolans undervisning?

Samverkan

Finns det ett samarbete mellan pedagoger och skolbibliotekarien?

- Om ja, hur går den till?
- Om nej, varför inte?

Skulle du vilja att samarbetet fungerade på ett annat sätt än vad den gör idag?

- Om ja, på vilket sätt?

Förväntningar

Kan du ge en bild av hur ett bra skolbibliotek bör se ut?

Hur skulle du kunna använda skolbiblioteket i undervisningen?

Vilka möjligheter/hinder ser du i att använda dig av ett skolbibliotek?

Vilka möjligheter/ hinder ser du med samverkan mellan pedagoger och skolbibliotekarien?

8.2 Bilaga 2

Intervjuguide för eleverna

Inledande frågor

Vad heter du?

Hur gamla är du?

Vad har du för intresse?

Vad är ett bibliotek?

Varför har man bibliotek?

Tycker du om att läsa böcker?

- Varför/varför inte?

Vilka böcker läser du?

Hur vet du vilken bok du ska ta för att läsa?

Är det någon som hjälper dig välja bok?

- Om ja, vem?

När brukar du läsa?

Vart brukar du läsa böcker? Hemma, skolan?

Hur ofta läser du böcker?

Hur länge läser du en bok?

När går du till biblioteket?

Varför går du till biblioteket?

Går du till biblioteket på fritiden?

- Om ja, hur ofta?

Vad brukar du låna på biblioteket?

Lånar du böcker för att läsa hemma?

Vilka sorts böcker lånar du oftast på biblioteket?

Tycker du det finns bra böcker som passar dig på biblioteken?

- Om ja, vilka böcker?

Brukar ni besöka biblioteket med skolan?

- Om ja, hur ofta?

Har du läst faktaböcker?

Vad lär du dig av att läsa olika sorters böcker?

Har du använt datorn för att söka fakta? Vad anser du om det? Är det bra? Fick du mycket information om det du sökte?

Stötte du på några problem när du sökte fakta på internet?

Om ja, vilka? Hur löstes problemen?

Vad använder ni biblioteket i skolan till?

8.3 Bilaga 3

Anhållan om tillstånd för att ert barn kan delta i en undersökning inom ramen för ett examensarbete vid lärarutbildningen vid Göteborgs universitet

Mitt namn är Jasmina Matic och jag utbildar mig till lärare vid Göteborgs Universitet. Jag skall nu skriva den avslutande uppgiften inom lärarutbildningen som är mitt examensarbete och som ger mig min lärarbehörighet. Arbetet motsvarar 10 veckors heltidsstudier och skall vara klart i mitten av maj.

Examensarbetets syfte är att jag ska ta reda på om ett skolbibliotek stimulerar elevernas kunskapsutveckling. De viktigaste frågorna jag behöver få svar på är hur ett skolbibliotek påverkar elevernas dagliga arbete och hur ett skolbibliotek kan förbättra eleverna kunskapsutveckling. För att kunna besvara dessa frågor behöver jag samla in material genom intervjuer med elever i en klass. På er skola kommer undersökningen att genomföras under vecka 15.

Jag vill med detta brev be er som vårdnadshavare om tillåtelse att ert barn deltar i den intervju som ingår i examensarbetet. Alla elever kommer att garanteras anonymitet. De skolor och klasser som finns med i undersökningen kommer inte att nämnas vid namn eller på annat sätt kunna vara möjliga att urskilja i undersökningen. I enlighet med de etiska regler som gäller är deltagandet helt frivilligt. Ert barn har rättigheten att intill den dag arbetet är publicerat, när som helst välja att avbryta deltagandet. Materialet behandlas strikt konfidentiellt och kommer inte att finnas tillgängligt för annan forskning eller bearbetning.

Vad jag behöver från er är att ni som elevens vårdnadshavare skriver under detta brev och så snart som möjligt skickar det med eleven tillbaka till skolan så att ansvarig lärare kan samla in svaret.

Sätt således ett kryss i den ruta som gäller för er del:

☐ O Som vårdnadshavare ger jag tillstånd att mitt barn deltar i undersökningen

☐ O Som vårdnadshavare ger jag inte tillstånd att mitt barn deltar i undersökningen

Datum

.....
vårdnadshavares underskrift/er elevens namn

Har ni ytterligare frågor ber jag er kontakta oss på nedanstående adresser eller telefonnummer:

Med vänliga hälsningar

Jasmina Matic
0736424055
jasmina.matic.87@gmail.com

Handledare för undersökningen är Bengt Jacobsson, filosofie doktor och forskare, Göteborgs universitet, Institutionen för kulturvetenskaper
031-786 5385

Kursansvarig lärare är Jan Carle, docent, Göteborgs universitet, Sociologiska institutionen

031 786 4792